

**СРЕДНОСРОЧНА ПРОГРАМА
ЗА ПОМОЩ ЗА РАЗВИТИЕ И
ХУМАНИТАРНА ПОМОЩ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЗА ПЕРИОДА 2016 Г. – 2019 Г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани абривиатури

1. Въведение
2. Сътрудничеството за развитие като част от външната политика на Р България
  2. 1. Цели, задачи и мотиви
  2. 2. Принципи
3. Приоритети на българската политика за развитие
  3. 1. Географски
    3. 1. 1. Западни Балкани
    3. 1. 2. Черноморски регион
    3. 1. 3. Близък изток и Северна Африка
    3. 1. 4. Сътрудничество с най-слабо развитите страни
  3. 2. Секторни
    3. 2. 1. Опазване на околната среда
    3. 2. 2. Повишаване на качеството на образованието
    3. 2. 3. Разширяване на взаимната търговия и инвестиционна дейност
    3. 2. 4. Устойчиво управление в областта на земеделието и храните
    3. 2. 5. Защита на културното многообразие
    3. 2. 6. Сексуалното и репродуктивно здраве
  3. 3. Тематични
    3. 3. 1. Подкрепа за демократични и отговорни институции
    3. 3. 2. Защита на правата на човека
    3. 3. 3. Миграция и развитие
    3. 3. 4. Изграждане на капацитет в подкрепа на сигурността и развитието
4. Форми и механизми за предоставяне на помощ за развитие и хуманитарна помощ
  4. 1. Многостранна помощ за развитие
    4. 1. 1. ООН
    4. 1. 2. ЕС
    4. 1. 3. Международни финансови институции
    4. 1. 4. Подкрепа за страни в процес на следконфликтно възстановяване
  4. 2. Двустранна помощ за развитие

- 4. 2. 1. Програма за изграждане на административен капацитет и демократични институции
- 4. 2. 2. Програма за създаване на социално значима инфраструктура в малки населени места
- 4. 2. 3. Отпускане по целесъобразност на стипендии за обучение в български висши училища
- 4. 2. 4. Програма за повишаване на подготвеността и устойчивостта към бедствия и аварии
- 4. 3. Хуманитарна помощ
  - 4. 3. 1. Оказване на хуманитарна помощ по многостранна линия
  - 4. 3. 2. Оказване на хуманитарна помощ по двустранна линия
- 5. Финансиране, планиране и управление на помощта за развитие и хуманитарната помощ
- 6. Публичност и популяризиране на политиката за развитие
  - 6.1. Основни принципи и цели
  - 6. 2. Целеви групи
  - 6. 3. Изграждане и поддържане на бранд
  - 6. 4. Комуникационни канали и гарантиране на публичността и популяризирането
  - 6. 5. Мониторинг и резултати
- 7. Оценка на изпълнението на Средносрочната програма

Използвани термини

Приложение 1: Таблица с прогнозни бюджетни показатели

ИЗПОЛЗВАНИ АБРЕВИАТУРИ

АКТБ – Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн

БНД – брутен национален доход

ВКБООН – Служба на Върховния комисар на ООН за бежанците

ЕС – Европейски съюз

ЕФР – Европейски фонд за развитие

МБВР – Международна банка за възстановяване и развитие

МФК – Международна финансова корпорация

НАТО – Организация на Северноатлантическия договор

ОИСР – Организация за икономическо сътрудничество и развитие

ООН – Организация на обединените нации

ОПР – Официална помощ за развитие

ОССЕ – Организация за сигурност и сътрудничество в Европа

ПРООН – Програма на ООН за развитие

СПП – Световна продоволствена програма

СЗО – Световна здравна организация

УНИЦЕФ – Детски фонд на ООН

УНФПА – Фонд на ООН за населението

ФАО – Организация по прехрана и земеделие

ЦЕРФ – Фонд на ООН по бедствията

ЦУР – Цели за устойчиво развитие

ЧБТР – Черноморска банка за търговия и развитие

ЮНЕСКО – Организация на ООН за образование, наука и култура

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Сътрудничеството за развитие и хуманитарната помощ са неразделна част от външната политика на Република България и допринасят за постигане на целите ѝ. Официалната помощ за развитие /ОПР/ е важно средство за насърчаване на устойчивия растеж на развиващите се страни, подпомагане на интегрирането им в световната икономика и изграждане на по-справедливи и демократични общества. Целта на отпусканата хуманитарна помощ е спасяване на човешки живот, облекчаване на страданието и опазване на човешкото достойнство по време и в резултат на кризи, а така също и за предотвратяване на подобни ситуации и засилване на готовността при възникването им.

С присъединяването си към ЕС България пое ангажимент да подпомага по-слабо развитите страни, определени като получатели на такава помощ. Съгласно постигнатите в рамките на ЕС договорености, присъединилите се след 2002 г. държави членки ще се стремят отпусканата от тях ОПР да достигне 0,33% от брутният им национален доход /БНД/. В контекста на цялостния ангажимент по ОПР и като се зачитат изцяло индивидуалните приоритети на държавите членки, ЕС е поел ангажимент да подпомага най-слабо развитите държави, като колективно ще заделя от 0,15% до 0,2% от БНД.

Съгласно чл. 208 на Договора от Лисабон националната политика за сътрудничество за развитие на държавите членки трябва да допълва общата политика на Съюза в тази област. Нейното успешно осъществяване предполага формулирането на ясни стратегически подходи, програмиране и планиране на усилията на основата на географски, секторни и тематични приоритети, както и приемственост между отделните правителства по политическите аспекти на предоставяната помощ.

Задълбочаването на процесите на интеграция и глобализация води до нарастване на взаимозависимостта между развиващите се и развитите страни в международен план. Съвременният свят е изправен пред редица сложни предизвикателства от стратегически, политически, екологичен, икономически и социален характер. Тази взаимобвързаност прави трудно възможно благосъстоянието и сигурността на една група държави без постигането на сигурност и стабилност в други, по-уязвими и слабо развити региони. Отрицателните последици от неразрешаването на натрупани противоречия засягат всички страни.

Настоящата Средносрочна програма за помощ за развитие и хуманитарна помощ е втората от приемането на Република България в ЕС. Тя ще обхваща четиригодишен период. В съответствие с Постановление на МС № 234/1.08.2011 г., новата Средносрочна програма /СП/ конкретизира целите и задачите на българските политики в тези области, както и начините и механизмите за оказване на помощ за развитие и хуманитарна помощ в периода 2016 г. – 2019 г.

Средносрочната програма се приема с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на външните работи. Тя е открит документ, който се публикува на официалния сайт на Министерство на външните работи. На основата на новата Средносрочна програма, МВнР ще разработва годишни планове-графици и при необходимост програми по страни партньори в сътрудничество с компетентните български институции, неправителствени организации, академични среди и други заинтересовани страни.

2. СЪТРУДНИЧЕСТВОТО ЗА РАЗВИТИЕ КАТО ЧАСТ ОТ ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

2. 1. Цели

Целите на българското правителство в областта на сътрудничество за развитие се вписват в рамките на тези на Европейския съюз /ЕС/ и на Организацията на обединените нации /ООН/. Същевременно отразяват и българските национални приоритети.

Оказваната от България ОПР отчита целите, залегнали в достиженията на правото на ЕС в тази област – борба с бедността в развиващите се страни, укрепване на социалното и устойчивото развитие в развиващите се страни, и икономическа интеграция на развиващите се страни в световната икономика. В политиката за развитие бедността се определя като многостранен проблем, чието преодоляване изисква подкрепа на доброто управление, защита на правата на човека, развитие на социалната, образователната и икономическата сфери, както и осигуряване на устойчиво развитие.

През 2005 г. европейските лидери приеха Европейския консенсус по развитието, който очертава основните приоритети и ангажименти на ЕС по отношение на развиващите се страни, а през 2007 г. – Европейския консенсус за хуманитарната помощ, който определя принципите на действие на ЕС в отговор на хуманитарни кризи. Политиките на България в областта на сътрудничество за развитие и хуманитарното подпомагане са в съзвучие с двата документа.

Българската ОПР е съобразена също с договорените на световно равнище ангажименти по изпълнение на Целите за устойчивото развитие /ЦУР/. Те бяха приети с Програмата за устойчиво развитие 2030 през септември 2015 г. по време на Срещата на върха по устойчивото развитие в Ню Йорк от държавите членки на ООН. Въпреки че не са правно обвързващи, 17-те ЦУР имат универсален характер, приложими са за всички страни и предполагат поемане на политически ангажимент за борба с бедността и неравенствата и осигуряване на достоен живот за всеки. ЦУР поставят ударение върху правозащитния подход, обхващащ всички човешки права, социалното включване, изграждането на мирни и демократични общества, грижата за уязвимите слоеве от населението, опазването на околната среда, подобряването на здравеопазването и образованието. По силата на Програмата за развитие 2030 държавите донори следва да реструктурират приоритетите си при предоставяне на хуманитарна помощ и на ОПР съобразно с поетите ангажименти. Насърчаване на мониторинга и прилагането на Програма за развитие 2030 се предвижда да бъде сред приоритетите на предстоящото българско председателство на ЕС през втората половина на 2018 г.

Набелязаните в Средносрочната програма цели и области на помощта за развитие отчитат специфичния български опит и капацитет, създаден в годините на прехода. Взети са предвид икономическите ни реалности и нуждата от оптимално насочване и изразходване на заделения финансов ресурс за осъществяване на българската политиката на сътрудничество за развитие.

В конкретен план, усилията на България са ориентирани главно към споделяне на опита си от процеса на демократичен и пазарен преход със страните от Западните Балкани и Източното партньорство. В този контекст, както и като резултат от

своята географска, културна и историческа близост с тях, България цели да предаде опита си от изграждане на работещи представителни институции и от процеса на приобщаването към ЕС.

Основните мотиви за предоставяне на българска помощ за развитие и хуманитарна помощ са:

- принос за изпълнение на ангажиментите на страна, произтичащи от участието ѝ в международни организации и инициативи;
- споделяне на отговорности за глобалното развитие;
- принос за изпълнение на моралния ангажимент да подпомага страните в развитие, така както тя доскоро е била подпомагана;
- промяна на положението на България в международната общност и да утвърди мястото си като донор на предвидима и съобразена с нуждите на страната – партньор помощ.

Във връзка с това, чрез предоставяне на помощ за развитие и хуманитарна помощ, нашата страна ще се стреми към:

- принос в усилията на ЕС и международната общност за постигане на траен мир, сигурност и стабилност в света на основата на ценностите на демокрацията, плурализма, върховенство на закона и зачитането на правата на човека;
- борба с бедността и постигане на устойчиво развитие;
- укрепване на сигурността и стабилността, както и подпомагане на устойчиво икономическо развитие на страните от съседните на България региони;
- развитие на гражданското общество в страните-партньори;
- утвърждаване на доброто име и на международния авторитет на България;
- съдействие за процеси на следкризисно и следконфликтно възстановяване;
- съдействие за борба с първоизточниците на конфликтите и кризите.

2. 2. Принципи

Съгласно международно установените стандарти и критерии, българската помощ за развитие и хуманитарна помощ се предоставя при изпълнение на следните приоритети и изисквания:

- ключовия принцип на ефективност, одобрен на международно равнище – целта е да се постигнат възможно най-добри резултати, използвайки наличните ресурси;
- принцип на прозрачност при отпускане на помощта: предоставянето на публична информация за помощта и за изразходваните суми има за цел да позволи на данъкоплатците да следят за полезността ѝ;
- съгласуваност на политиката в областта на развитието с външнополитическите приоритети на Република България и с външните дейности на ЕС; взаимна допълняемост на българската политика в областта на развитието с тази на ЕС и на другите държави членки; прилагане, където е подходящо, принципа на съвместно програмиране както с други държави членки, така и с институции на ЕС.

- интегриран подход при предоставяне на помощ с цел повишаване на ефективността от нея;
- съобразяване с приоритетите на страните-получатели; решенията за конкретния тип помощ ще се взима в тесни консултации и партньорство със страните-получатели.
- засилване на взаимовръзката между хуманитарната помощ и помощта за развитие;
- еднакво третиране, без дискриминация по отношение на пол, раса, националност, етническа и/или религиозна принадлежност, възраст, увреждания, сексуална ориентация, здравно състояние и др.;
- съсредоточаване на помощта върху ограничен кръг партньори и области на действие за постигане на по-голям и по-осезаем ефект;
- отпускане на последваща помощ въз основа на оценка на показаните резултатите от страните партньори по вече осъществени подобни проекти;
- съобразяване с критериите за оценка и ефективност, разработени от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие /ОИСР/ и с добрите международни практики;
- сътрудничество при изпълнение на програми и проекти с НПО, частния бизнес, академичните среди и други заинтересовани обществени групи;
- равнопоставеност на половете при осъществяване на политиката на развитие.

3. ПРИОРИТЕТИ НА БЪЛГАРСКАТА ПОЛИТИКА ЗА РАЗВИТИЕ

Помощта за развитие на България отразява географските външнополитически приоритети, почиващи на традиционните ни исторически, икономически и културни връзки, географската близост със страните партньори, както и тяхната политическа воля за сътрудничество.

Тематичните и секторните направления на помощта са съобразени с нуждите на партньорите, с наличния опит, експертиза и ресурси от българска страна, както и с досегашното сътрудничество по линия на политиката за развитие. Ще бъде взето предвид и наличието на добро управление и зачитане на правата на човека в страната партньор.

Предвид на икономическите реалности, при предоставянето на ОПР водеща е необходимостта от съсредоточаване в ограничен брой области с оглед постигане на ефективност в средносрочен план.

С цел оптималното насочване на ресурси през програмния период 2016 г. – 2019 г. България ще се съсредоточи върху следните приоритетни линии:

3. 1. Географски

3.1.1. Западни Балкани

Страните от региона запазват своето ключово място сред партньорите на България. Високите резултати, постигнати през предходния програмен период, трябва да се надграждат и разширяват с нови инициативи. България остава ангажирана с европейската и евроатлантическата интеграция на тези държави и ще продължи да оказва съдействие при процесите на демократични реформи, защитата на правата на човека, укрепването на върховенството на закона, на гражданското общество, на пазарната икономика и др. През настоящия програмен период ще работим дейно и за съдействие за развитие на двустранните търговско-икономически връзки с региона. България има интерес от икономическото и социалното развитие на страните партньори и поради наличието на български общности в някои от тези държави.

3.1.2. Черноморски регион

Постигнатите положителни резултати, благодарение на отпуснатата от страната ни досега ОПР, е нужно да бъдат затвърдени и надградени. Страната ни се възприема от страните от региона като авторитетен и желан партньор за сътрудничество. България е заинтересована от благоденствието на страните партньори и поради наличието на български общности в някои от държавите в региона.

3.1.3. Близък изток и Северна Африка

Тежкото положение в редица от страните от Близкия Изток и Северна Африка в резултат на продължаващите кризи, имащи косвени последици и върху страната ни, налагат нуждата от отделяне на внимание на региона. България ще се ангажира с инициативи, спомагащи за борбата с първопричините на конфликтите и произтичащата от тях миграция. Същевременно ще поставяме ударение и върху предоставяне на експертиза и опит за процесите на демократизация, развитие на гражданския сектор, и изграждане на етническа и религиозна толерантност и др.

3.1.4. Сътрудничество с най-слабо развитите страни

Най-слабо развитите страни, в това число и страните от региона на Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн /АКТБ/, се определят като приоритетни за помощта за развитие на ЕС, в това число и на България, с оглед постигането на напредък по ЦУР.

Определянето на изброените географски направления не изключва осъществяването на проекти и в други страни и региони, в които могат да се открият нови подходящи възможности за сътрудничество с България като държава донор.

3. 2. Секторни

Усилията ни ще бъдат приоритетно съсредоточени в следните области:

3.2.1. Опазване на околната среда

България ще работи за споделяне на научени уроци и добри практики в областта на устойчивото управление на природните ресурси, защитата на природата и намаляването на последиците от климатичните промени, ще се ангажира с оказване на експертна и техническа помощ за хармонизиране на националното законодателство с европейското в тази област, намаляване на риска от бедствия, повишаване на осведомеността, както и с други подходящи инициативи.

3.2.2. Повишаване на качеството на образованието

Постигане на по-качествено образование и подобряване на достъпа до образование в страните партньори ще се търси чрез споделяне на българския опит в областта на приобщаващото и интеркултурно образование, отпускане на стипендии за образование на студенти, подкрепа за стажове за преподаватели, подкрепа за създаване на съвременни програми за обучение в това число и в областта на глобалното образование и др.

3.2.3. Разширяване на взаимната търговия и инвестиционна дейност

Придържайки се към принципа на съгласуваност между търговската политика и политиката за развитие, България ще оказва подкрепа за инициативи за разширяване на взаимната търговия и инвестиционна дейност, за семинари и обучения за съдействие на развиващите се страни за ефективното им участие в международната търговия и др.

3.2.4. Устойчиво управление в областта на земеделието и храните

Чрез българската ОПР ще се изпълняват семинари и обучения, подпомагащи развиващите се страни при възприемането на добри практики, европейските стандарти в тази област и др., ще бъде оказвана техническа помощ в областта на земеделието и експертно съдействие за въвеждане на структури за устойчиво управление. Ще се търсят възможности за изпълнението на стипендиална програма и др.

3.2.5. Защита на културното многообразие

България ще цели развитие на административния капацитет на културния сектор в страните партньори, включително и за участие в международното културно сътрудничество, за развитие на местния културен потенциал и за използването на културата и на културното наследство като стратегически ресурс за устойчиво развитие. Ще се финансират семинари и обучения, подпомагащи страните партньори при възприемането на добри практики, европейските стандарти в областта и др., като се отчитат националните особености. България ще оказва

подкрепа за културно-информационни центрове в слаборазвити населени места и инициативи за обмен на опит и добри практики в областта.

3.2.6 Сексуалното и репродуктивно здраве

Темата за сексуалното и репродуктивно здраве и права е важна за България, тъй като страната ни се стреми да заеме водеща позиция в предоставяне на добри практики и опит в тази област по отношение на Източна Европа и Централна Азия. Предвижда се въпросите на сексуалното и репродуктивно здраве да са част от приоритетите на предстоящото българско председателство на ЕС през втората половина на 2018 г.

Определянето на изброените секторни направления не изключва осъществяването на проекти и в други области, за които се прецени, че са важни.

3.3. Тематични

Усилията ни ще бъдат приоритетно съсредоточени в следните области:

3.3.1. Подкрепа за демократични и отговорни институции

Насърчаването на демократичните процеси на основата на ценностите на демокрацията, върховенството на закона, прозрачността и ефективността на институциите е в сърцевината на българската помощ за развитие. Чрез нея страната ни ще подпомага партньорите си по пътя им към стабилност и благоденствие.

3.3.2. Защита на правата на човека

Защитата и гарантирането на правата на човека е жизненоважна предпоставка за устойчивото и възходящо развитие на всяка държава и България ще продължи да поставя акцент върху правата на човека, в това число правата на децата, равнопоставеност между половете и др., при изпълнението на своята политика към страните партньори. По отношение на правата на децата се залага на цялостен подход, включващ мерки в области като здравеопазване, образование, правосъдие, социална подкрепа и др. Усилията за социално включване на маргинализираните групи също попадат във фокуса на българската политика за развитие.

3.3.3. Миграция и развитие

Миграцията се очертава като едно от най-значителните предизвикателства пред България и ЕС като цяло. Чрез своята помощ за развитие България ще се стреми към борба с първопричините на миграцията и към подобряване на условията за живот в страните, които са източници на сериозен миграционен поток. Всички страни, включително България, трябва да полагат усилия за ефективно управление на миграцията при зачитане на човешките права. Това ще изисква България да работи по въпросите, свързани с легалната и нелегалната миграция, в партньорство със страните на произход и на транзит, включително в борбата срещу контрабандата и трафика на мигранти, и в частност чрез борба с криминалните мрежи. Въпросите на развитието и миграцията се предвижда да бъдат главен приоритет на предстоящото българско председателство на ЕС през втората половина на 2018 г.

3.3.4. Изграждане на капацитет в подкрепа на сигурността и развитието

Специфичното положение в много страни партньори страни налага необходимостта от подход, основан на връзката сигурност – развитие. Създаването на капацитет за превенция на кризи ще спомогне за укрепването на международния мир и сигурност в зоните на риск и нестабилност и за изграждане на устойчиви общности.

Определянето на изброените тематични направления не изключва осъществяването на проекти и в други области, за които се прецени, че са важни.

С предоставянето на ОПР в изброените, географски, секторни и тематични области България ще има възможност да участва дейно в усилията на международната общност за изпълнение на Програмата за устойчиво развитие 2030.

4. ФОРМИ И МЕХАНИЗМИ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПОМОЩ ЗА РАЗВИТИЕ И ХУМАНИТАРНА ПОМОЩ

Българската помощ за развитие и хуманитарна помощ се предоставя чрез многостранно и двустранно сътрудничество.

С участието си в съвместното програмиране на сътрудничеството за развитие в рамките на Европейския съюз, както и с партньори измежду другите държавите-донори, България ще работи за по-голяма ефективност на предоставените помощ за развитие и хуманитарна помощ, и за допълняемост на усилията на донорите. Съвместното програмиране се предвижда да бъде един от приоритетите на предстоящото българско председателство на ЕС през втората половина на 2018 г.

4. 1. Многостранна помощ за развитие

4.1.1. ООН

България участва в процеса на взимане на решения в многостранни механизми на сътрудничество за развитие в рамките на ООН, нейните специализирани агенции, програми и други международни организации. Участваме също така с финансов принос в Организацията на ООН за образование, наука и култура /ЮНЕСКО/, Детския фонд на ООН /УНИЦЕФ/, Службата на Върховния комисариат на ООН за бежанците /ВКБООН/, Световната здравна организация /СЗО/, Международния комитет на Червения кръст, Международната федерация на Червения кръст и Червения полумесец, Програмата на ООН за развитие /ПРООН/, Фонда на ООН за населението /УНФПА/ и др.

4.1.2. ЕС

България дава финансов принос и участва в процеса на взимане на решения от Европейския фонд за развитие/ЕФР/¹ и инструментите за външна помощ на ЕС, в това число Инструмента за сътрудничество за развитие, Инструмента за предприсъединителна помощ, Европейския инструмент за съседство и партньорство, Инструмента, допринасящ за стабилност и мир, Инструмента за укрепване на демокрацията и правата на човека, специалните доверителни

---

¹ Европейския фонд за развитие /ЕФР/ е създаден в изпълнение на Споразумението от Котону като основен инструмент за подпомагане на групата развиващи се страни от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн /АКТБ/.

фондове на ЕС за справяне с първопричините на миграцията и нестабилността, Европейския фонд за демокрация, както и други механизми, създадени по линия на ЕС.

4.1.3. Международни финансови институции

Международните финансови институции са важен фактор за постигане на ЦУР. България дава финансов принос към международните финансови институции, в това число Международната банка за възстановяване и развитие /МБВР/, Международната финансова корпорация /МФК/, Черноморска банка за търговия и развитие /ЧБТР/ и др.

4.1.4. Подкрепа за страни в процес на следконфликтно възстановяване

България участва с финансов принос, както и с военен или цивилен персонал в мироопазващи мисии и операции на ООН, в граждански и военни мисии на ЕС, както и в мисии под егидата на ОССЕ.

4. 2. Двустранна помощ за развитие

България също така предоставя помощ за развитие и по двустранна линия като осъществява инициативи и проекти в приоритетните страни партньори. Конкретните проекти и инициативи относно двустранната помощ за развитие с всяка страна партньор се включват в годишните планове за помощ за развитие и в стратегическите програми, които МВНР разработва, по негова преценка, с участието на страните партньори и на заинтересованите ведомства.

Помощта за развитие по двустранна линия включват следните форми:

- техническа и експертна помощ ;
- предоставяне на средства за образование и обучение на кадри на страната партньор;
- финансова подкрепа за бюджета на страната партньор;
- трансформиране/опрощаване на дългове към Република България;
- доставки на храни, материали и оборудване, лекарствени продукти, медицински изделия и др.;
- инвестиции или дарения на движимо имущество;
- предоставяне на ресурси за изпълнение на одобрени проекти на национални или международни неправителствени организации /НПО/, работещи в държавата-партньор;
- публично-частно партньорство.

Проектите и инициативите, финансирани по двустранна линия, се вписват в следните приоритетни програми:

4.2.1. Програма за изграждане на административен капацитет и демократични институции

Програмата е насочена към укрепване на институционалния и административен капацитет на страната партньор и има за цел да подпомогне реформите и процесите на преход, включително израждането на демократични институции, правов ред и регулаторни механизми и активен граждански сектор. Предвижда се обмяна на опит и консултиране от страна на българските държавни институции в

области, заявени от страната партньор на основата на оценка на съществуващия капацитет за оказване на помощ в конкретните области, наличието на опит, експертиза и човешки ресурси, като се разчита и на натрупаните умения и експертни знания на гражданския сектор в България при изпълнението на международни проекти за развитие и формирането на активно гражданско общество.

В рамките на програмата ще могат да бъдат заявявани проекти за финансиране както от български държавни институции, така и от държавните институции на страните партньори.

4.2.2. Програма за създаване на социално значима инфраструктура в малки населени места

Програмата цели да подобри качеството на инфраструктурата в съответната област (транспорт, образование, здравеопазване, културен и социален живот, земеделие и храни), включително за хора с увреждания, в страните партньори. Повишаването потенциала на обектите в страните партньори ще се осъществи чрез строителни работи, възстановяване, подновяване, рехабилитация, мерки за запазване и подобряване на прилежащите сгради и инфраструктура, обществените сгради и други допълващи обекти. С цел гарантиране на ефективното функциониране на създаваната инфраструктура, се предвижда също така **насърчаване**, където е целесъобразно, на начални дейности и инициативи, съответстващи на спецификата на страната партньор и на възможностите за трансфер на опит от страна на България.

4.2.3. Отпускане по целесъобразност на стипендии за обучение в български висши училища

Програмата предвижда предоставяне на стипендии в образователно-квалификационна степен „бакалавър“, „магистър“ и „доктор“ по различни специалности, както и осигуряването на средства за покриване на дневните разходи за храна и настаняване, здравна застраховка и пътуване до България веднъж годишно.

4.2.4. Програма за повишаване на подготвеността и устойчивостта към бедствия и аварии

Програмата е насочена към изграждане на местен капацитет с цел повишаване на подготвеността и устойчивостта към бедствия и аварии. Българската помощ за развитие се вписва в усилията за изпълнение на Рамковото споразумение от Сендай за намаляване на риска от бедствия и аварии 2015-2030 г.

Програмата за повишаване на подготвеността и устойчивостта към бедствия и аварии ще допринесе за засилване на взаимовръзката и взаимното подпомагане на хуманитарната дейност и дейността в областта на развитието, което страната е възприела в национален план в съзвучие с тенденцията в ЕС за сближаване на двете направления.

4. 3. Хуманитарна помощ

За разлика от помощта за развитие, която има дългосрочни цели и характер, хуманитарната помощ изисква бърза реакция и се предоставя краткосрочно след потвърдено искане от приемащата страна, с цел спасяване на човешки животи, облекчаване на страдания, лечение и рехабилитация на пострадалото население при бедствия и кризи от различно естество. Характерът на хуманитарната помощ е съобразен с оценката на нуждите и с типа на поисканата помощ от приемащата

страна. От съществено значение е ефективното изразходване на средства за хуманитарна дейност. Взимането на правилното решение по тези въпроси може в голяма степен да повлияе на бързината и ефективността на предприетите действия при хуманитарна криза. Поради постоянното нарастване на нуждите и съответно на средствата, отделяни за хуманитарна помощ в света, все по-осезаема е необходимостта от тясна координация и взаимодействие при предоставянето на хуманитарна помощ и помощ за развитие за дадена страна или регион. При ситуации на повтарящи се или хронични кризи /например природни бедствия/, хуманитарната помощ има и средносрочно измерение с цел намаляване на уязвимостта и изграждане на устойчивост, което я приближава по цел и съдържание към помощта за развитие.

Политиката на ЕС и България в областта на хуманитарната помощ се изгражда върху международно утвърдените принципи на хуманност, безпристрастност, неутралност и независимост, както и на спазване на правата на човека, на международното хуманитарно право и на бежанското право.

Основните механизми и форми, чрез които България оказва хуманитарна помощ са:

4. 3. 1. Оказване на хуманитарна помощ по многостранна линия:

- чрез финансов принос в бюджетите на компетентните агенции, програми и фондове от системата на ООН: Фонда на ООН по бедствията /ЦЕРФ/, ЮНЕСКО, УНИЦЕФ, Организацията за прехрана и земеделие /ФАО/, Върховния комисариат на ООН по бежанците, Агенцията за подпомагане на палестинското население, СЗО и др.;
- чрез сътрудничество с Международното движение на Червения кръст и Червения полумесец²;
- чрез многостранни инициативи за продоволствена помощ – по линия на обновената Конвенция за продоволствено подпомагане,³ Световната продоволствена програма и др.;
- чрез механизмите и инструментите на Европейската комисия;
- чрез *ад хок* доброволни фондове;
- чрез доброволчески дейности на национално, европейско и международно ниво.

4. 3. 2. Оказване на хуманитарна помощ по двустранна линия:

- чрез изпращане на екипи за участие в спасителни операции при извънредни ситуации и бедствия;
- чрез предоставяне на движимо имущество, материали, храни, лекарствени продукти, медицински изделия и др.;

---

² Международното движение на Червения кръст и Червения полумесец е международна хуманитарна организация, чиято цел е да намалява, облекчава и предотвратява човешкото страдание. Тя е съставена от независими една от друга организации, обединени около общи принципи и цели: Международния комитет на Червения кръст, Международната федерация на Червения кръст и Червения полумесец и Националните дружества на Червения кръст и Червения полумесец.

³ България подписа Конвенцията на 25 септември 2012 г. и предстои да я ратифицира. След присъединяването си страната ни ще се ангажира с предоставянето на безвъзмездна продоволствена помощ за избрана от нас нуждаеща се страна.

- чрез провеждане на лечение и рехабилитация на групи от пострадало население в България;
- чрез предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на правителствата на засегнатите страни директно или посредством инструментите на международните организации;
- чрез предоставяне на ресурси на международни и български неправителствени организации за извършване на хуманитарна дейност в засегнатата от хуманитарната криза страна.

5. ФИНАНСИРАНЕ, ПЛАНИРАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ПОМОЩТА ЗА РАЗВИТИЕ И ХУМАНИТАРНАТА ПОМОЩ

Съгласно поетия ангажимент, още с присъединяването си към Европейския съюз, Р България, подобно на останалите нови членки, следва да се стреми да достигне нива от 0.33% от brutния национален доход /БНД/ на отпусканите средства за ОПР. Общата позиция на ЕС по финансирането на развитието бе утвърдена и в Заключенията на Съвета от 26 май 2015 г., с които е потвърден ангажиментът ЕС като цяло да постигне целта от 0.7% ОПР/БНД до края на времевия хоризонт на Дневния ред на развитието след 2015 г., като новите страни членки ще се стремят да постигнат 0.33% ОПР/БНД.⁴

Въпреки последиците от световната икономическа криза и тенденцията в някои страни за намаляване обема на предоставяната официална помощ за развитие, в периода 2013 г. – 2015 г. България поддържа постоянно ниво на предоставяните средства за помощ за развитие в размер на 0.09% от БНД. През този период се засилва и тенденцията за увеличаване на дела на двустранната помощ.

През новия програмен период 2016 г. – 2019 г. България ще се стреми да увеличава постепенно нивата на предоставяната официална помощ за развитие в зависимост от състоянието на икономическото развитие в страната, като стремежът е да изпълни поетите ангажименти в новия времеви период до 2030 г. за достигане на ЦУР. Прогнозните бюджетни показатели за финансирането на Средносрочната програма са представени в Приложение 1.

Планирането и отпускането на средствата за помощ за развитие и хуманитарна помощ става въз основа на аргументирана обосновка в съответствие с международно приетите стандарти за добро управление и ефективност, залегнали в Парижката декларация от 2005 г., Декларацията от Бусан от 2011 г., Плана за действие от Адис Абеба от 2015 г. за финансиране на развитието и свързаните с тях международни договорености.

Средствата за помощ за развитие се планират на основата на дължими вноски към инструментите на ЕС за помощ за развитие, към международни организации и финансови институции, чиято дейност е свързана с целите на помощта за развитие, към конвенции, които имат технически функции и по предоставяне на помощ за развитие, както и на основата на планирана двустранна помощ за развитие, отчитайки ангажимента на страната ни да достигне определените от ЕС нива за отпускане на средства за помощ за развитие. Средствата за хуманитарна помощ се планират като процент от средствата за двустранна помощ за развитие, като е препоръчително средствата за хуманитарна помощ да не надвишават 20 процента.

Управлението се осъществява съгласно правилата за работа на Съвет „Международно сътрудничество за развитие“, под председателството на министъра на външните работи. Предвид спецификата на дейностите по предоставянето и управлението на официална помощ за развитие е необходимо да продължи работата по повишаване на административния капацитет на специализирани кадри в съответствие с изискванията на ОИСР, подготовката на

---

⁴ Заключения на Съвета на ЕС по Новото глобално партньорство за изкореняване на бедността и за устойчиво развитие, 26 май 2016 г., <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9241-2015-INIT/bg/pdf>.

квалифицирани служители в областта на управлението на проекти и
провеждането на обществени поръчки.

6. ПУБЛИЧНОСТ И ПОПУЛЯРИЗАНИЕ НА ПОЛИТИКАТА ЗА РАЗВИТИЕ

6.1. Основни принципи и цели

България като нов донор и страна предоставяща помощ за развитие е изправена пред няколко предизвикателства във връзка с публичността и популяризирането на политиката за развитие. Политиката за развитие се нуждае от широка обществена подкрепа, включване на лидерите на мнение и целенасочена и активна комуникация със заинтересованите страни на национално ниво. От значение е също изграждането и поддържането на публичния образ на България като страна, ангажирана и активно работеща в областта на международното сътрудничество за развитие сред страните партньори. Дейното комуникиране на визията, принципите и целите на българската помощ за развитие към заинтересованите страни и лидерите на мнение на национално ниво и в страните партньори подпомага и има важно значение за изпълнението на целите, заложи в Средносрочната програма за сътрудничество за развитие на България 2016 г. – 2019 г.

За да гарантира устойчива промяна, българската политика за развитие следва да насочи усилия и във информирането и формирането на активно гражданско общество. За постигането на тази цел ще бъдат следвани **включително и** принципите на глобалното образование.

Публичността и популяризирането следват Комуникационна стратегия за международното сътрудничество за развитие на България 2016 г., съобразена с целите и принципите на Средносрочната програма за сътрудничество за развитие 2016 г. – 2019 г. и ще бъде приета след влизането в действие на СП. Комуникационната стратегия се изпълнява на основата на годишен план за изпълнение.

6.2. Целеви групи

Изпълнението на публичността, популяризирането и комуникацията за развитие е свързано с комуникация, насочена към целевите групи:

- заинтересовани страни на национално и европейско ниво, страните партньори и международни организации;
- широката аудитория в страната;
- лидери на мнение;
- получатели на помощ за развитие.

6.3. Изграждане и поддържане на *бренд*

За да се гарантира разпознаваемостта на ОПР на България, в Комуникационната стратегия за международното сътрудничество за развитие на Република България 2016 г. е заложена концепция за изграждане на *бренд*, който да се асоциира лесно с политиката за развитие на България и усилията, които страната полага в областта на международното сътрудничество за развитие.

6.4. Комуникационни канали и гарантиране на публичността и популяризирането

Публичността, популяризирането и комуникацията за развитие се гарантират от използването на различни комуникационни канали, включващи традиционни медии, новите медии, социални мрежи, използване на техниките и методите на *пъблик афеърс* и връзките с обществеността, както и възможностите на

публичната дипломация като канал за разпространение на посланията на българската помощ за развитие.

Разбирането, че комуникацията за развитие е двустранна комуникация и гарантирането на принципа на диалогичност включват:

- организирането и провеждането на формални и неформални срещи със заинтересованите страни, институционалните партньори и гражданския сектор, както и представители на бизнеса;
- организирането и провеждането публични дикусии и кръгли маси с по-широк обхват на участници;
- получаване на обратна връзка от преките участници в международни проекти за развитие, финансирани със средства на ОПР на България и обработването и анализирането на информацията за по-ефективно използване на помощта за развитие в приоритетните за България региони и тематични области.

Комуникационната стратегия за международното сътрудничество за развитие на България и прилежащият ѝ план за изпълнение се стремят към:

- комуникиране на посланията към институционалните партньори и всички държавни експерти, имащи отношение към международното сътрудничество за развитие;
- включване на заинтересованите страни в процесите посредством двустранна комуникация;
- включване на лидерите на мнение;
- ангажиране на академичната общност;
- комуникиране с бизнеса;
- разбиране на нуждите и комуникираните послания от страна на партньорите по политиката за развитие;
- внимателна координация между комуникационните послания и реалните мерки;
- сътрудничество с мрежата на гражданския сектор и НПО за формулиране и препредаване на основните понятия и послания;
- активното включване на медиите в процеса на комуникиране на политиката за развитие и поставянето на основните въпроси в дневния им ред;
- използване на Глобалното образование като комуникационен инструмент за социална промяна и промяна на нагласите;
- принос във формирането на глобално гражданско общество.

6.5. Мониторинг и резултати

Резултатът от публичността, популяризирането и комуникацията за развитие на България в рамките на Средносрочната програма за сътрудничество за развитие на България 2016 г. – 2019 г. е подобряване на образа и разпознаваемостта на България като страна донор сред целевите публики, намаляване на скептицизма сред широката аудитория и повишаване на обществената подкрепа за изпълнението на българската политика за развитие, както и подобряване на средата и постигане на целите в приоритетните региони чрез комуникация за развитие. Комуникацията на мрежов принцип и чрез ангажирането на комуникатори от различни области обуславя поставянето на въпросите на международното сътрудничество за развитие и проблемите на устойчивото

развитие на преден план в обществения дневен ред, включително в контекста на изпълнението на ЦУР. Мониторингът и измерването на резултатите са извършват на основата на дейности и показатели, включени в Комуникационната стратегия за международното сътрудничество за развитие на България 2016 г.

7. ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СРЕДНОСРОЧНАТА ПРОГРАМА

Предоставената ОПР се отчита годишно координирано от МВНР, със съдействието на ведомствата, участващи в Съвета „Международно сътрудничество за развитие“, пред ЕК и ОИСР, в съответствие с изискванията им за отчетност и прозрачност. Хуманитарната помощ, насочвана към развиващите се страни, се отчита като ОПР.

В средата на програмния период ще бъде направена междинна оценка на изпълнението на програмата, а непосредствено след края на програмния период, окончателна оценка. Резултатите ще бъдат представени на Съвета “Международно сътрудничество за развитие”.

Мониторингът на отпуснатите средства за двустранна помощ за развитие се осъществява на основата на възприетите международните критерии за ефективност⁵ за реализирането на конкретни проекти, на изискванията за изпълнение и отчетност на проектите, както и на основата на установените национални правила за одит. Мониторингът на проектите в страните партньори се осъществява със съдействието на българските посолства и от командировани експерти. Мониторинг може да бъде осъществяван и от представители на международни организации, когато проектите се изпълняват и с тяхно участие.

---

⁵ Декларацията от Париж от 2005 г., Декларацията от Бусан от 2011 г. и Плана за действие от Адис Абеба от 2015 г.

ИЗПОЛЗВАНИ ТЕРМИНИ

Устойчиво развитие е развитие, което отговаря на потребностите на сегашното поколение, без да ограничава възможността на бъдещите поколения да посрещнат и реализират своите потребности. С балансиран и интегриран подход устойчивото развитие се постига в своите три измерения – икономическо, социално и екологично.

Официална помощ за развитие /ОПР/: средства, които се предоставят от официални органи, включително правителства и местни органи на управление, или от изпълнителните им агенции на развиващи се държави и територии или на международни институции с цел подпомагане благосъстоянието и икономическото развитие на развиващите се страни.

Комитет по помощта за развитие към ОИСР е един от първите и най-важни комитети на ОИСР. Представява международен форум, в който участват най-големите донори на помощ за развитие и който определя глобалните стандарти в областта на помощта за развитие и наблюдава за изпълнението им.

Хуманитарна помощ представлява помощ и действия, насочени както към спасяване на човешки живот, облекчаване на страданието и опазване на човешкото достойнство по време и в резултат на кризи, причинени от човешка дейност, природни бедствия и промишлени аварии, така и към предотвратяване и засилване на готовността за възникването на подобни ситуации. Хуманитарната помощ се изразява в отпускане на финансови средства, в осигуряване на вещи от първа необходимост (подслон, комунални услуги, продоволствие), координация, логистика, закрила, а така също и участие на специалисти.

Страна партньор е страна, към която е насочена помощта за развитие и която отговаря на условията на Комитета по помощта за развитие към ОИСР.

Страна донор е страна, която предоставя помощ за развитие в съответствие с правилата на Комитета по помощта за развитие към ОИСР.

Стратегическа програма: основен програмен документ, регламентиращ предоставянето на помощ за развитие в страна партньор.

Най-слабо развитите страни е термин, създаден през 1971 г. от Общото събрание на ООН с цел привличане на международна подкрепа за най-уязвимите и необлагодетелствани страни. Към 2016 г. в списъка на ООН на най-слабо развитите страни са включени 48 страни от Африка, Азия и Тихия океан и латинска Америка.

Устойчивост при бедствия и аварии е способността на изложените на опасност система, общност или общество да овладяват бедствия и аварии, да предотвратяват и да се справят с последиците от тях по навременен и ефективен начин, в това число и чрез опазване и възстановяване на основните си структури и функции.

Глобално образование, по определение на Съвета на Европа, е образование, което отваря ума и сърцето за взаимовръзките и приликите, които съществуват между хората, общностите и държавите по света, като се стреми да провокира чувствителност и проактивно отношение към на неравенството и несправедливостта в света. То дава на младите хора, от които зависи бъдещето, знанията, уменията и ценностите, които ще им помогнат да направят бъдещето

на света справедливо и споделено. Глобално образование обхваща образование за устойчиво развитие, образование по права на човека, образование за култура на мира, интеркултурно образование, в контекста на образованието за глобално гражданство.

Комуникацията за развитие е двупосочен процес за споделяне на идеи и знания, посредством разнообразни комуникационни инструменти и подходи, които овластяват индивидите и общностите да предприемат действия, за да подобрят живота си. Тя служи за постигане на позитивна и устойчива промяна в инициативи за развитие посредством ефективно разпространение и обмен на информация и използване на емпирични изследвания.

Приложение 1: Таблица с прогнозни бюджетни показатели

ФИНАНСИРАНЕ НА СРЕДНОСРОЧНАТА ПРОГРАМА ЗА ПОМОЩ ЗА РАЗВИТИЕ И ХУМАНИТАРНА ПОМОЩ⁶

	2016 г. в левове	2017 г. в левове	2018 г. в левове	2019г. в левове
А. ФОРМИ И МЕХАНИЗМИ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ПОМОЩ ЗА РАЗВИТИЕ				
I. МНОГОСТРАННИ МЕХАНИЗМИ	87197216	79025500	84947500	85990000
1. ООН и вноски в други международни организации	2460000	2700000	2750000	2860000
2. ЕС	60487000	69755000	75627000	81190000
3. Международни финансови институции	24250216	6570500	6570500	1940000
II. ДВУСТРАННА ПОМОЩ ЗА РАЗВИТИЕ И ХУМАНИТАРНА ПОМОЩ	5000000	6000000	6000000	6000000
1. Двустранна помощ за развитие	3750000	4500000	4500000	4500000
2. Хуманитарна помощ	1000000	1200000	1200000	1200000
2. администриране на помощта	250000	300000	300000	300000
ОБЩ РАЗМЕР НА ПОМОЩТА ЗА РАЗВИТИЕ И ХУМАНИТАРНАТА ПОМОЩ	92197216	85025500	90947500	91990000
В. НАПРАВЛЕНИЯ НА ДВУСТРАННАТА ПОМОЩ ЗА РАЗВИТИЕ	3750000	4500000	4500000	4500000

⁶ Посочените бюджетни показатели имат индикативен характер.

I. ГЕОГРАФСКИ НАПРАВЛЕНИЯ НА ДВУСТРАННАТА ПОМОЩ ЗА РАЗВИТИЕ				
1. Западни Балкани	1600000	1850000	2100000	2100000
2. Черноморски регион	1000000	1200000	1800000	1800000
3. други - Монголия, Виетнам, Ирак, Афганистан	1150000	1450000	600000	600000
II. СЕКТОРНИ НАПРАВЛЕНИЯ НА ПОМОЩТА ЗА РАЗВИТИЕ	3750000	4500000	4500000	4500000
1. Околна среда	250000	300000	350000	350000
2. Образование	950000	1150000	1200000	1200000
3. Търговия и инвестиционна дейност	100000	150000	250000	250000
4. Земеделие	1150000	1300000	600000	600000
5. Културното многообразие	500000	600000	700000	700000
6. Здравеопазване	500000	600000	900000	900000
7. Сигурност	300000	400000	500000	500000